

VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*. Praha: Academia, 2010. 639 s. ISBN 978-80-200-1870-0.

Michaela Martinovská – Jitka Brzáková

Autorem recenzované knihy je český historik a průkopník orální historie, Miroslav Vaněk. V současné době je ředitelem Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky. Zabývá se českými moderními dějinami, zejména oblastí nezávislých aktivit mladé generace před rokem 1989, problematikou opozice a mocenských elit. Mezi jeho další díla patří např. Sto studentských revolucí, Ostrůvky svobody aj.

Knihy byla vydána nakladatelstvím Academia v roce 2010, čítá 639 stran. Je obdařena autorovým věnováním, úvodním slovem Václava Havla a předmluvou od Radka Diestlera. Poté následuje úvodní kapitola a dále vlastní text knihy rozčleněn do devíti kapitol, podkapitol a v neposlední řadě závěrem.

Jak již napovídá název, kniha pojednává o hudbě v komunistickém Československu. Autor se nezabývá jen naší vlastí, ale také čtenáře „vezme“ do Anglie či Ameriky, kde nacházíme kolébky jazzu, rocku, rock ,n‘ roll či metalu. Především se Miroslav Vaněk zaměřuje na to, jak byla vnímána hudba zde u nás a na jaká různá úskalí museli muzikanti narážet.

V knize se čtenář dozvídá například o problémech černošské hudby – černoši nebyli odsuzováni jen kvůli barvě pleti, ale především kvůli jejich hudbě. Byla považována za divokou až nestydatou. Proto se veřejnost snažila tuto hudbu zakázat. Pro někoho by tato věc mohla být překvapivá – kdo by si pomyslel, že hudba může být zakázána jen proto, že na ni lidé tancují jinak, než bylo zvyklé. Nahrávací společnosti dokonce sháněli „bílé“ zpěváky, aby nahráli cover verze černošských písní – bohužel neúspěšně. Dalším překvapením byl Elvis Presley. Asi by nikdo nehádal, že muž s tímto zvučným jménem byl odsuzovaný a dokonce i zakázaný.

Překvapivým faktem bylo také to, že hudba otevřela ženám oči – chtěly mít také svá práva, téma antikoncepce a chráněného sexu již nebylo tabu. Dalším

známým zpěvákem byl John Lennon – ten byl považován za buřiče, ale teenageři ho měli rádi. Lennon se dostal také do hledáčku FBI a měl být vyhoštěn ze země. Na jeho počest vznikl v Praze jakýsi památník, pamětní deska, která byla každý den přestříkávána a každý den ji lidé obnovovali. Když přišel nový fenomén punku, všechny složky byly opět v pohotovosti. Najednou nebyly nebezpečné vlasy dlouhé, nýbrž krátké. Také se za nebezpečné považovaly řetězy, kožené bundy nebo číra. Punkovou skupinu Sex pistols potkal zákaz vystupování. Tato skupina byla veřejně pomluvena a v televizích nebo v rádiích se setkali s bojkotem. Dalším problémem byl vznik metalu a heavy metalu. Církev se začala bouřit, jelikož byla toho názoru, že tento styl hudby je spojen se satanismem. Co se týkalo Československa, hudba se do ní dostávala velmi obtížně. Lidé poslouchali rádio, aby se vůbec mohli o hudbě něco dozvědět, jelikož u nás jsme byli pozadu. Koncerty zahraničních kapel se zde nekonaly a sehnat si desku bylo velmi obtížné. Ano, dostávaly se u nás desky, ale mnohdy s několikaletým zpožděním. Lidé si kupovali desky tajně na tržnicích. Mnohdy je ale odhalila STB a desky jim zničila. Pokud někdo vlastnil desku, byl považován za bohatého, protože mnohdy stály třetinu platu. V té době se platy totiž pohybovaly kolem 2000. Ten, kdo na to neměl, si desky od někoho půjčil nebo si ji natočil. Největší událostí byl koncert skupiny DEPECHE MODE v Praze. Lidé byli schopni čekat na lístky celou noc. Ovšem STB byla v pozoru. Očekávali komplikace a měli strach z problémů.

Ve druhé polovině knihy uvedené šestou kapitolou nazvanou Ideologie a rock se vyskytuje citace od Platóna, na které autor dila dokazuje, že vztah mezi hudbou, ideologií a náboženstvím je problémem s tisíciletou historií, a nikoliv pouze moderních dějin. Autor zmiňuje i velké soudní procesy s metalovými kapelami, ke kterým docházelo např. v Maroku. Obžalovaní byli obviněni z protistátní činnosti. Osud rock „n“ roll připodobňuje k osudu jazzu v tehdejší nacistickém Německu a SSSR. Již od svého vzniku v 50. letech byl rock považován za nebezpečnou rozvratnou sílu.

Čtenáři jsou představovány citace z různých děl české a světové literatury či z projevů jednotlivých osobností, které na jednu stranu rock“n“roll odsuzují nebo na stranu druhou rock“n“roll brání před tehdejší negativistickým přístupem.

Další část je z velké části věnována represím a perzekuci rocku. Čtenář se zde mimo jiné dočte o Syndikátu vzniklém roku 1948, později přejmenovaném na Svaz českých spisovatelů, který zaštiťoval hudební oblast a spolupracoval s ostatními uměleckými svazy, které se staly v 60. letech spolutvárci kulturní politiky a sehrály významnou roli při šíření svobodného prostoru. Napomohly tzv. obrodnému procesu v komunistické straně a ve společnosti a byly proti

okupaci Československa vojsky států Varšavské smlouvy. Svaz hudebníků byl jedinou legální platformou, kde se mohli členové souborů sdružovat a která jim poskytovala právní pomoc. Roku 1971 se ustavila autonomní část svazu, a to Jazzová sekce, která byla v 80. letech postavena mimo zákon a kvůli které se Svaz stal roku 1979 nežádoucím sdružením. Čtenáři jsou v dané kapitole představeny a blíže přiblíženy i další hudební instituce a organizace.

V další kapitole je představena samotná kritika a publicistika rock'n'rollu, jsou zde přiblíženy hudební časopisy a periodika, které ne vždy mohly vyjít v oficiálním nákladu, ale stávaly se tzv. podpultovým zbožím.

Po 9. kapitole následuje závěr, který ve stručnosti shrnuje informace z předchozích kapitol a vyslovuje pointu vyvěrající z dané problematiky. Mnoho poznatků recipient získává i z poznámek pod čarou, které prohlubují a rozšiřují vybrané téma. Čtenáři je představen bohatý ikonografický materiál, který na mnoha místech doplňuje text.

V závěru knihy nechybí ani použité zdroje, tj. literatura – knihy, časopisy, bakalářské, diplomové, rigorózní a disertační práce, dále televizní, filmové dokumenty a v poslední řadě rozhovory. Cizojazyčným čtenářům je obsah díla představen v kapitole summary. A pro lepší vyhledávání autor přikládá i jmenný rejstřík.